

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

**Directie Buitenlandse
Financiële Betrekkingen**

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Ons Kenmerk
2020-0000127618

Uw brief (kenmerk)

Datum

Betref

Standpunt inzake toetreding Bulgarije en Kroatië tot
ERM-II

Geachte voorzitter,

Hierbij informeer ik uw Kamer vertrouwelijk over verwachte verzoeken van Bulgarije en Kroatië om toe te treden tot het wisselkoersmechanisme ERM-II. Na de besluitvorming zal de vertrouwelijkheid van deze brief opgeheven worden.

In aanvulling op de onderwerpen zoals benoemd in de aan Uw kamer toegestuurde geannoteerde agenda van de Eurogroep van 9 juli 2020, zal na afloop van deze vergadering naar verwachting gesproken worden over formele verzoeken van Bulgarije en Kroatië om toe te treden tot ERM-II. U bent hierover reeds per vertrouwelijke brief geïnformeerd op 26 juni jl.

Bulgarije en Kroatië hebben op 13 juli 2018 respectievelijk 4 juli 2019 intentieverklaringen voor toetreding tot ERM-II afgegeven. Een succesvol verblijf in ERM-II gedurende minimaal twee jaar is een van de macro-economische convergentievereisten voor toetreding tot de eurozone. Mede op aandringen van Nederland hebben beide landen die intentieverklaring gepaard doen gaan met beleidstoezeggingen (*prior commitments*). De ministers van Financiën van de eurozoneleden, de Europese Centrale Bank (ECB) en de vertegenwoordigers van het ministerie van Financiën en de Centrale Bank van Denemarken¹ (in het vervolg: de ministers van Financiën van de eurozoneleden et al.) hebben de beleidstoezeggingen verwelkomd en aangegeven pas na een positief oordeel van de Europese Commissie en de ECB over de effectieve implementatie van de beleidstoezeggingen een besluit te nemen over een eventuele formele aanvraag tot toetreding tot ERM-II. Een uitgebreide beschrijving van het proces tot dit moment kunt u teruglezen in mijn vertrouwelijke brief van 26 juni jl.

Op 3 juli jl. hebben de Europese Commissie en de ECB voor zowel Bulgarije als Kroatië positieve beoordelingen afgegeven. Ik verwacht daarom dat beide landen op korte termijn een formeel verzoek tot toetreding tot ERM-II zullen indienen. Ter ondersteuning van hun komende verzoeken hebben Bulgarije en Kroatië met de Europese Commissie reeds afspraken gemaakt over aanvullende beleidsmaatregelen na toetreding tot ERM-II met als doel verdere duurzame economische convergentie te bereiken op het moment dat de euro daadwerkelijk

¹ De Deense autoriteiten zijn betrokken in verband met de Deense deelname in ERM-II.

zou worden geïntroduceerd (zogenaamde *post-entry commitments*, verwijzend naar de periode na toetreding tot ERM-II).

**Directie Buitenlandse
Financiële Betrekkingen**

In het vervolg van de brief zal ik kort ingaan op de inhoud van de beoordelingen. Ik zal daarbij ook de aanvullende maatregelen die beide landen hebben voorgesteld benoemen. Vervolgens zal ik de positie van het kabinet schetsen. Tot slot zal ik kort stilstaan bij het formele proces voor ERM-II toetreding wat zal volgen als de ministers van Financiën op donderdag 9 juli politiek akkoord gaan met toetreding van beide landen.

Ons Kenmerk
2020-0000127618

Bulgarije

In juli 2018 heeft Bulgarije de volgende beleidstoezeggingen gedaan: (i) toetreden tot de bankenunie op basis van nauwe samenwerking, (ii) het verbeteren van het macro-prudentieel raamwerk, (iii) het verbeteren van het toezicht op de niet-bancaire financiële sector, (iv) het verbeteren van het insolventieraamwerk, (v) het volledig implementeren van de vierde anti-witwasrichtlijn en het opstellen en aannemen van een wet ten behoeve van het implementeren van de vijfde anti-witwasrichtlijn, en (vi) het verbeteren van het beheer van staatsdeelnemingen. Voor een overzicht van de gedetailleerde maatregelen verwijs ik naar bijlage 1.

De ECB heeft geconstateerd dat Bulgarije beleidstoezegging (ii), aangaande macro-prudentieel beleid, heeft uitgevoerd. De Europese Commissie heeft geconstateerd dat Bulgarije de beleidstoezeggingen (iii) t/m (vi) heeft uitgevoerd.

In aanvulling hierop heeft Bulgarije toegezegd additionele stappen (*post-entry commitments*) te zetten gericht op het verder versterken van het toezicht op de non-bancaire financiële sector, en dan met name op het gebied van adequate voorzieningen en waarderingen, het uitvoeren van een onder de beleidstoezeggingen ontwikkelde routekaart voor het versterken van insolventieraamwerken, het inbouwen van additionele waarborgen voor een goede implementatie van de onder de beleidstoezeggingen aangenomen nieuwe anti-witwasregelgeving² en het doorontwikkelen van het beleid voor staatsdeelnemingen. Voor een specifiek overzicht van deze additionele toezeggingen verwijs ik ook naar bijlage 1.

De Eurogroep heeft in diens verklaring van 12 juli 2018 betreffende het pad van Bulgarije richting ERM-II-toetreding naast het verwelkomen van de beleidstoezeggingen ook opgeroepen tot implementatie van de hervormingen onder het Coöperatie- en Verificatiemechanisme.³ Dit mede gezien het belang hiervan voor de stabiliteit en integriteit van het financiële systeem.

Kroatië

In juli 2019 heeft Kroatië de volgende beleidstoezeggingen gedaan: (i) toetreden tot de bankenunie op basis van nauwe samenwerking, (ii) het verbeteren van het macro-prudentieel raamwerk, (iii) het verbeteren van statistieken voor overheidsfinanciën en nationale rekeningen, (iv) het verbeteren van het investeringsklimaat, (v) het verbeteren van het beheer van de publieke sector en (vi) het versneld implementeren van de vijfde anti-witwasrichtlijn.

² Anti-witwasrichtlijnen IV en V

³ <https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2018/07/12/statement-on-bulgaria-s-path-towards-erm-ii-participation/>

De ECB heeft geconstateerd dat Kroatië beleidstoezegging (ii), aangaande macro-prudentieel beleid heeft uitgevoerd. De Europese Commissie heeft geconstateerd dat Kroatië op de beleidstoezeggingen iii) t/m vi) de toegezegde maatregelen heeft uitgevoerd.

**Directie Buitenlandse
Financiële Betrekkingen**

Ons Kenmerk
2020-0000127618

In aanvulling hierop heeft Kroatië toegezegd additionele stappen (*post-entry commitments*) te zetten gericht op waarborgen voor de implementatie van de vijfde anti-witwasrichtlijn, het verlagen van de relatief hoge belastingdruk voor ondernemingen, het inrichten van beter bestuur van staatsdeelnemingen en het versterken van het nationale insolventieraamwerk. Voor een specifiek overzicht van deze additionele toezeggingen verwijs ik ook naar bijlage 1.

Toetreding tot de bankenunie

Voor het nakomen van beleidstoezegging (i), toetreding tot de bankenunie op basis van nauwe samenwerking⁴, hebben beide landen na hun intentieverklaringen een verzoek hiertoe bij de ECB ingediend. Voor toetreding is het belangrijk dat de bankensector in een land gezond is. Bij een balansdoorlichting van de Bulgaarse bankensector door de ECB zijn kapitaaltekorten geconstateerd voor twee banken, *First Investment Bank* en *Investbank* van respectievelijk 263 miljoen euro en 52 miljoen euro.⁵ Beide banken hebben inmiddels stappen genomen om de kapitaaltekorten aan te vullen. Het is aan de ECB om te beoordelen of hiermee de kapitaalbasis van beide instellingen voldoende is aangesterkt en of de herkapitalisatie binnen het daarvoor geldende raamwerk van Europese regels heeft plaatsgevonden. De Europese Commissie moet daarbij goedkeuring geven voor het eventuele gebruik van publieke middelen in het kader van de regelgeving omtrent staatssteun. Bij doorlichting van de Kroatische bankensector zijn geen kapitaaltekorten gevonden.⁶ De Raad van Bestuur van de ECB zal uiteindelijk een beslissing nemen over het verzoek tot toetreding tot de bankenunie op basis van nauwe samenwerking.⁷ Dergelijke besluiten zullen vertrouwelijk kenbaar gemaakt worden ten behoeve van de besluitvorming over toetreding tot ERM-II.

Kabinetsstandpunt

Er zijn geen formele eisen voor ERM-II-deelname vastgelegd in de Europese regelgeving. De eurozonecrisis in 2010-2012 heeft echter laten zien dat deelname aan de eurozone met extra verplichtingen en verantwoordelijkheden komt. Het is daarom voor Nederland van belang dat nieuwe toetreders tot de eurozone beschikken over een gezonde financiële sector, adequate instituties en voldoende

⁴ EU-lidstaten buiten de eurozone kunnen zich aansluiten bij de bankenunie door het aangaan van "nauwe samenwerking" met de ECB. Als gevolg hiervan zal de ECB haar taken in het kader van Europees banktoezicht tevens vervullen met betrekking tot banken in deze landen. In dat kader kan de ECB onder meer instructies geven aan de betreffende nationale toezichthouder, die de toezichthouder in beginsel in acht moet nemen. Artikel 7 van de SSM-verordening (verordening (EU) nr. 1024/2013) werkt deze samenwerking verder uit en stelt daar enkele voorwaarden aan. Landen die tot de bankenunie toetreden op basis van nauwe samenwerking nemen uit dien hoofde ook deel aan het gemeenschappelijk resolutiemechanisme (SRM).

⁵

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2019/html/ssm.pr190726~1b474e3467.en.html>

⁶

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ssm.pr200605~ca8b62e58f.en.html>

⁷ Artikel 7 tweede lid van de Verordening (EU) nr. 1024/2013 van de Raad van 15 oktober 2013 waarbij aan de Europese Centrale Bank specifieke taken worden opgedragen betreffende het beleid inzake het prudentieel toezicht op kredietinstellingen.

aanpassingsvermogen. Deelname aan ERM-II is een belangrijke stap richting toetreding tot de eurozone. Om recht te doen aan de crisislessen alsook aan de daaropvolgende veranderingen in de institutionele structuur van de eurozone, met name de oprichting van de bankenunie, heeft het kabinet zich gedurende de eerdere discussies over ERM-II lidmaatschap hard gemaakt dat potentiële toetreders al vroegtijdig stappen zetten op beleidsterreinen die van belang zijn voor de stabiliteit van de eurozone en haar leden. Dergelijke stappen maken het voor het land in kwestie ook makkelijker de potentiële baten van de euro te benutten en soepel om te gaan met de relevante nieuwe economische beleidsuitdagingen na toetreding tot de euro, zoals bijvoorbeeld de mogelijke snelle instroom van extra buitenlands kapitaal.

**Directie Buitenlandse
Financiële Betrekkingen**

Ons Kenmerk
2020-0000127618

Het kabinet is van mening dat Bulgarije en Kroatië met het uitvoeren van de bovengenoemde maatregelen belangrijke stappen hebben gezet voor de versterking van het aanpassingsvermogen van de economie en de versterking van de financiële sector en instituties. Beide landen hebben naar het oordeel van de Europese Commissie en de ECB aan de aangekondigde beleidstoezeggingen voldaan. In geval daarnaast ook goedkeuring van de ECB voor toetreding tot de bankenunie voor beide landen wordt verkregen, is het kabinet daarom bereid om voor beide landen steun uit te spreken bij een aanvraag tot lidmaatschap van ERM-II. Hierbij neemt het kabinet in overweging dat Bulgarije en Kroatië ook aanvullende beleidstoezeggingen hebben gedaan voor de periode na de toetreding tot ERM-II. Het kabinet vindt het goed dat deze aanvullende maatregelen in het verlengde van de reeds uitgevoerde toezeggingen liggen, waardoor de duurzaamheid hiervan wordt versterkt. De mate waarin en de manier waarop beide landen invulling geven aan deze aanvullende toezeggingen zal het kabinet meewegen bij een eventueel toekomstig besluit over toetreding tot de eurozone.

Specifiek ten aanzien van Bulgarije is het daarbij belangrijk dat Bulgarije hervormingen blijft doorvoeren in het kader van het Coöperatie en Verificatie Mechanisme (CVM). Nederland zal het belang van deze hervormingen gedurende de vergadering over de ERM-II lidmaatschappen onder de aandacht brengen.

Vervolgproces

Als op 9 juli politieke overeenstemming bereikt wordt over het mogelijke toetreden van Bulgarije en Kroatië tot ERM-II zal het Economisch en Financieel Comité (EFC) in ERM-II samenstelling (ERM-II-comité) na het ontvangen van de formele verzoeken de daadwerkelijke toetreding voorbereiden en formaliseren. Als onderdeel van het proces van toetreding tot ERM-II zal een spilkoers en een bandbreedte voor de Bulgaarse Leva en/of de Kroatische Kuna moeten worden vastgesteld. Hiertoe zal de ECB een voorstel doen en zal een discussie worden gevoerd over de consistentie tussen het monetaire en begrotingsbeleid van het aanvragende land en de voorgenomen wisselkoersparameters. Op deze manier wordt gewaarborgd dat lidmaatschap van ERM-II ook daadwerkelijk zal bijdragen aan verdere reële en nominale convergentie van Bulgarije en/of Kroatië. Ook wordt op deze manier voldoende draagvlak gecreëerd voor de eventuele wisselkoersinterventies waartoe alle ERM-II deelnemers verplicht zijn in geval de wisselkoers van de Leva en/of de Kuna met de euro gedurende de periode in ERM-II de bandbreedtes zou overschrijden.

Beslissingen door het ERM-II-comité zullen op basis van consensus worden genomen. In geval het ERM-II-comité geen consensus bereikt, kunnen de

ministers van Financiën van de eurozoneleden et al. voor een zogenoemde Wisselkoersvergadering bijeen worden geroepen. Vertegenwoordigers van landen die de euro nog niet hebben ingevoerd en de Europese Commissie zijn daarbij aanwezig maar hebben geen stemrecht. Deelname aan ERM-II zal direct na de beslissing ingaan in verband met de marktgevoeligheid van de informatie. Het is mogelijk dat als onderdeel van het besluit een andere spilkoers dan de op dat moment bestaande koers van de relevante munten wordt gekozen.

**Directie Buitenlandse
Financiële Betrekkingen**

Ons Kenmerk
2020-0000127618

Na het besluit zal een publieke verklaring worden uitgebracht door de ERM-II deelnemers. Dit is ook het moment waarop ik de vertrouwelijkheid van deze brief en de eerdere brief vertrouwelijke brief van 26 juli jl. op zal heffen. Ik zal u daarbij ook de beoordelingen van de Europese Commissie en de ECB alsook het volledige overzicht van de aanvullende beleidstoezeggingen zoals te publiceren door de Bulgaarse en/of Kroatische autoriteiten doen toekomen.

De minister van Financiën,
W.B. Hoekstra